

ימות המשיח

בתיאטרון בזכות חסידי

במקביל לשירותו כאיש מחשבים בחיל המודיעין, החל ר' פנחס שוורץ לעסוק בתיאטרון בזכות חסידי שהקים עם זוגתו. מאז התיאטרון שלהם החל לסחוף ילדים מכל שכבות הציבור. ברבות השנים הוא גדל, התרחב והתמקצע – וכיום התיאטרון הבובות החסידי נודד מעיר לעיר ומציג בפני הילדים הווי יהודי-חסידי אותנטי • הם גאים בהצגה המרכזית שלהם: "חלומי של ילד יהודי" – זהו סיפור על ילד וסבו המצפים בכליון עיניים לגאולה, והם באים לירושלים שם הם פוגשים יהודים שהתקבצו מגלויות שונות, תימן, צרפת, ארצות הברית, וכולם יחד מקבלים על עצמם החלטות טובות כהכנה לביאת המשיח...

מאת: יוסף יצחק הלוי

מהגלות – למרות שזה לא תמיד נראה ככה. בסופו של המסע מגיעים אליהו הנביא ונחומי לימות המשיח, שם הם רואים את בית המקדש, את השמחה הגדולה ששוררת ברחובות העיר, ואת הניסים הגדולים שיהיו. נחומי מקיץ לפתע מחלומי המתוק, ורואה את בני הבית ליד שולחן הסדר. כמעט

את בגדיו, נותן את ידו בכף ידו הגדולה של אליהו ויחדיו הם יוצאים למסע ארוך, נפתל ומרתק.

אליהו הנביא ונחומי הולכים יחד אל היהודים הנמצאים בגלויות השונות, החל ממצרים העתיקה ועד רוסיה הקפואה שלפני דור – ובכל מקום מסביר נחומי ליהודי המדינה כי לא ידאגו ובקרוב מאד יצאו

חומי, ילד בן שמונה, נרדם ליד שולחן ליל הסדר. מסביב יושבים הוריו, אחיו ואחיותיו, אך הוא, מסכן, עייפותו גברה עליו וראשו צנח על המפה הצחורה.

לפתע נפתחת דלת הבית, ובפתח נראית דמות הדורה. נחומיקה מביט באיש והוא מזהה אותו מיד – אליהו הנביא. "בוא עמי" מציע אליהו לנחומי, והוא מתעורר, מיישר

סיימו. "נחומי" – אומר אבא – "הצטרף אלינו לשירת הסיום 'לשנה הבאה בירושלים'. נחומי מסיר את קורי השינה מעל עיניו: "אבא! אני בטוח שעוד השנה נהיה כולנו בירושלים, בנאולה השלמה". נימת הביטחון שנסוכה בדבריו מפליאה את השומעים. הם לא יודעים כי נחומי היה כעת עם אליהו לבית המקדש – – –

זוהי הצגה אחת מני רבות – "כוסו של אליהו הנביא", שמה, שמשפחת שוורץ, ר' פנחס ורעייתו אלישבע, מפיקים בתיאטרון הבובות החסידי שהקימו. תיאטרון שצפו בו אלפי ילדים בכל רחבי הארץ, ריגש ילדים, סחף הורים וריתק לבבות.

ר' פנחס שוורץ נולד במשפחה פתח-תקוואית לא שומרת מצוות. בגיל 18 גויס לצה"ל ושובץ בקורס טיס. במקביל החלו אצלו שאלות ותהיות והוא מתחיל בתהליך של התקרבות ליהדות באמצעות בית חב"ד בפתח תקוה בראשות הרב בנימין רבינוביץ. הוא התקרב ליהדות לא מעט בזכות משפחת בולטון ור' משה סלונים שעזרו לו הרבה באותה צומת מרכזית של חייו.

בגיל 19 וחצי נישא לרעייתו אלישבע, והוא המשיך את שירותו בצה"ל בחיל מודיעין בתור טכנאי אלקטרוניקה ולאחר מכן כאיש מחשבים. הוא שירת בצה"ל עד שנת תנש"א, והשתחרר ביום בו הסתיימה מלחמת המפרץ. שחרורו היה בעקבות ברכה שקיבל מהרבי שאמר לו "לעסוק בתיאטרון בובות יחד עם מלאכת סת"ם".

כיצד למעשה התחלתם בכלל עם תיאטרון הבובות?

ר' פנחס: "היום, ב"ה, יש לילדים שומרי תורה ומצוות ספרים רבים שכתובים ברוח יהודית-חסידי. הספרים טובים מאוד, אך ראיתי כי אין הם מספיקים. ילדים בטבעם רוצים לראות כל דבר, בצורה מוחשית, שכן הם ספקניים. חשבתי מה אוכל לתרום בנושא זה, ואז, באחד הימים עלה בדעתי של רעייתי הרעיון של תיאטרון בובות שימחיש את הסיפורים ויתן להם 'חיים'.

"אמנם מעולם לא למדנו כיצד מתעסקים עם דברים מעין אלו, ובכל זאת חשבנו שכדאי לנסות. במשך תקופה מסוימת 'בנינו' בובות פרימיטיביות ופשטות מאוד. רעייתי לקחתי גרביונים, קרעי בגדים ובדים ומהם בנתה את

הדמויות. בתור עיניים, אף ופה – תפרה להם כפתורים וחתיכות בד צבעוניות, וכך 'נולדו' להן הבובות הראשונות של התיאטרון.

"כשהבובות הראשונות היו מוכנות, היא הזמינה כמה מילדי השכנים אלינו הביתה והציגה בפניהם סיפור חסידי. זו היתה ההתחלה, פשוטה ולא מתוחכמת, אבל בכל זאת הילדים נהנו מאוד".

היום משפחת שוורץ לא עובדים עם בובות מהסוג הזה. ברבות הימים פנחס נדבק בהתלהבותה של רעייתו, והצטרף אליה לעזרה. הם קנו בובות טובות ואמיתיות, עם מב-פנים אמיתי ומוחשי יותר, וכך התקדמו לאט לאט. "הילדים, שמעולם לא ראו תיאטרון בובות, נהנו מאוד ואנחנו בינתיים רכשנו ניסיון", אומרת רעייתו אלישבע.

זאת. העבודה של הבובה הקטנה הזאת לקחה לו חודשים מספר, כמו הכנת עשרים בובות מהסוג שהוא רגיל לעשות. בבואו אלינו בסיום העבודה, אמר לנו: "קשה מאוד ליצור יהודי אמיתי"...

"לאחר שהבובות אצלנו, אנחנו קושרים להן חוטים במקומות הנכונים, בראש, בידיים ברגליים ובפה, ובכל מקום שצריך לזוז במהלך ההצגה. מובן שהדבר דורש תשומת לב מיוחדת, לדאוג שכל חלק בגוף יזוז בצורה הנכונה והמדויקת. לפני שההצגה עולה, אנו מתאמנים רבות בבית; חוזרים שוב ושוב על התנועות, על הבעות הפנים, הידיים והרגליים. וזה עוד לא הכול.

"כשהמופע עולה על הבמה, ברקע נשמעת מוזיקה מתאימה שהכנתה דורשת שעות

רבות. צריך לדאוג שהכל יתאים בדיוק נמרץ, למשל – בסוגי המוזיקה. אם שמחה או עצובה, סוחפת או מרגשת. צריך גם לדעת בדיוק כמה שניות מושמעת המוזיקה כדי לשחק עם הבובות בזמן זה. עבודת ההכנה נמשכת שעות רבות. אנחנו משקיעים רבות גם באפקטים השונים; בקולות המלווים, בתאורה מתאימה הנעשית על ידי מכשור משוכלל. כמו כן אנו בודקים היטב את התפאורה ובגדי הבובות השונות. כל הדברים הללו דורשים מחשבה מרובה על מנת שהכול ייצא "חיי" ותוסס".

פעם השתתפתי בהצגה שהציגו הבובות של משפחת שוורץ. היתה זו הצגת הסיפור הידוע של "יוסף מוקיר שבת", כשהעשיר

מהו הסוד המקצועי? כיצד הבובות מדברות, מרגשות ויכולות לסחוף אל מחוזות רחוקים?

"ראשית כל, הבובות צריכות לשקף כמה שיותר את המציאות, ומשום כך אנו מזמינים אותן אצל פסלן בובות מומחה שבונה את הבובות מחומרים שונים. את ההזמנה אנו מבצעים רק לאחר הכנה מדוקדקת של סיפור ההצגה.

"בהקשר לכך אני נזכר בסיפור מעניין: האדם שיוצק את הבובות, מכין בדרך כלל צורות של מפלצות ודמויות מבהילות עבור הציבור הרחב. כשהגענו אליו וביקשנו ממנו להכין בובה של ילד יהודי בעל סבר פנים עדין ועיניים זכות וטהורות – התקשה לעשות

עוצמה יהודית כמו בטחון בה', אמונה, שמחה, התלהבות בעבודת ה' וכדומה.

מעניין כי כשהראנו כמה מההצגות לאנשי מקצוע לא-דתיים, הם נהנו הנאה מרובה, הן מרמת המשחק והן מהמסר החינוכי המועבר היטב בתוך הסיפור, שהוא, כמובן, החשוב מכול. אנחנו עורכים הצגות גם בבתי ספר בהם לומדים ילדים לא-דתיים, ושמוחנו כי גם הם נהנו הנאה מרובה.

ה תגובות שבני הזוג שוורץ מקבלים בכל מקום, הן חמות, מרגשות ומיוחדות. הקהל מתלהב במיוחד מההצגות אודות תקופת הגאולה. מסתבר שאת המסרים האלה אי אפשר למצוא בשום מקום אחר בארץ ואפילו בעולם. וכך מצאתי כתוב בספר ההתרשמויות:

● "ישר כח גדול על ההצגה הנפלאה "חלומי של ילד יהודי". הילדים התלהבו וביקשו מכל הלב: שיבנה בית המקדש ושהמשיח כבר יבוא והלוואי ונזכה לראותו עוד היום ונעלה לירושלים ממש בקרוב". הנהלת בית הספר נועם בקרית אתא.

● "היתה לנו שעה של הנאה מלווה במסר חינוכי ומאלף" – הנהלת בית יעקב, באר יעקב.

● "יפה מאד – אבל איפה הוא המשיח? הילדים נהנו המורות והגננות נהנו. עלו והצלחתי". מועצה הדתית בקעת הירדן.

● "ההורים, המורים נציגי העירייה ובעיקר הילדים התלהבו ונהנו וגם למדו. המשיכו בדרככם זאת, ואין ספק שבזכות זאת נזכה לביאת המשיח בקרוב! אמן ואמן!" – מנהלת בית הספר בר אילן רמלה.

תנועות יכולות לרגש ילדים. השקענו בזה הרבה מאמצים, ובי"ה אנחנו רואים בזה הצלחה גדולה.

פנחס: "אני זוכר שבאחד הימים עשינו הצגה בתלמוד תורה מסוים. הילדים ישבו מרותקים. לאחר מכן ניגש אלינו אחד המלמדים ואמר בהתרגשות: "מה שאני טורח ללמד את הילדים בשנה, אתם עושים בהצגה אחת"... דוגמא נוספת, בחג הסוכות השנה הופענו בתערוכת "יהדות בפעולה". ניגשו אלינו אנשים בעיניים דומעות ואמרו "את המסר שבסיפור למדנו היטב".

ב זמן הראיון היו על השולחן כמה בובות לדוגמא ולהמחשה. ראיתי כי פנחס מושיט את ידו מדי פעם, מחזיק את "ר' פנחס הלמדן" או את "חיימיקה החלבן" – יהודי פשוט, ישר דרך ותם לב – ומביט בהם במבט מלא רגש.

למראה מבטי, הוא צוחק את צחוקו הבריא והרחב: "במידה מסוימת נקשרתי אל הבובות", הוא אומר בכמעין התנצלות. "במשך הזמן למדנו היטב את הסיפורים ומבלי ששמנו לב באה הזדהות מלאה עם הדמויות השונות ועם התפקיד שהן מבצעות..."

יש עוד תיאטרוני בובות רבים בארץ, במה מתבטאת הייחודיות שלכם?

אמנם יש עוד תיאטרוני רבים, אך אין עוד אחד המציג סיפורים יהודיים-חסידיים. כולם מציגים דמויות מהטלוויזיה, או דמויות שלא נועדו בשביל ילד יהודי ובוודאי לא ילד חסידי. אנחנו מקפידים רק על סיפורים המחזירים רוח יהודית טהורה, מסרים עם

עומד על הגשר, קמה לפתע סופת גשמים נוראה, ואז נהיה חושך באולם וברקים מסמאים מאירים את הבובות, וקולות של רעמים בוקעים ממערכת ההגברה. באותה שניה הבובות פועלות בהתאם על ידי משיכה "בחוטים המתאימים", והעשיר נראה מבוהל ונפחד. אין ספק שהכול נראה חי, מוחשי ואמיתי.

לפעמים יש גם תקלות של הרגע האחרון. גם זה קורה. בפיו של פנחס לא מעט סיפורים על כך שבדיוק כשצריך היה להעמיד את הבובה על הבמה, כל החוטים שמחזיקים אותה מסתבכים זה בזה. או שהיד והרגל נשברות לפתע, ופנחס צריך ללכת ל"רופא" בדחיפות ולתקן את האבר השבור...

מגוון הסיפורים וההפקות הוא מרשים בהחלט. עד כה העלו את הסיפורים: יוסף מוקיר שבת, שנת השמיטה קרבה ובאה, הדב המרקד, מאלף האריות, השמח בחלקו, גשר החלומות, הרב אריאל, הלל הזקן, העז והציפור, מתנה ליום הולדת, תולדות חייהם של דוד המלך ורבי עקיבא, ריב ההרים, ילד במאסר.

כל הסיפורים שאתם מציגים – מוכרים לציבור?

פנחס: "לא, חלק מהסיפורים כתבנו בעצמנו. למשל את הסיפור "חלומי של ילד יהודי" – זהו סיפור על ילד וסבו המצפים בכליון עיניים לגאולה, והם באים לירושלים שם הם פוגשים יהודים שהתקבצו מגלויות שונות, תימן, צרפת, ארצות הברית, וכולם יחד מקבלים על עצמם החלטות טובות כהכנה לביאת המשיח. את הסיפור הזה כתבנו בעצמנו על פי הוראת הרבי שצריך להחזיר ולפרסם בכל מקום את העובדה כי מלך המשיח מתגלה בכל רגע.

"כמו כן כתבנו גם הסיפור "שרליה ציפור" – על שרליה הילדה שמצאה ברחוב ציפור פצועה, והיא מקיימת את מצוות "צער בעלי חיים". לשני הסיפורים הייתה אהדה עצומה. ילדים ואף מבוגרים הזדהו לחלוטין עם הדמויות. אני זוכר שלאחר אחת ההצגות שהעלינו את סיפורו של הילד שמחכה לגאולה, באה אלינו אשה ודמעות בעיניה ואמרה: "נו, מתי הוא יבוא? אנחנו זקוקים לו כל כך, שיבוא כבר ויגאל את עם ישראל מהגלות..."

מהו סוד ההצלחה?

גב' שוורץ: "הלב. מעולם לא למדנו דרמה. את כל הידע והטכניקות רכשנו לבדנו במשך הזמן. אבל בכל הצגה שהפקנו, הן בביצועים והן בקולות המלווים, תמיד חיפשנו מה יכול לעניין ביותר, אלו מילים או

אהרן, דוד המלך, שלמה ועוד – דמויות שהצטיירו בדמיונם והיו מושא להערצה. כמו כן השמחה שתהיה בימות המשיח: שמחת בניית בית-המקדש, השמחה שתהיה בתחיית המתים עם הסבא של הסבא, שיתכן שיהיה יותר צעיר מן הסבא הרגיל; כמו כן העובדה שכל החיות הטורפות תפסקנה לטרוף, כל זה מצית את דמיונם של הילדים.

האם תוכל לספר על תגובה מעניינת במיוחד שנתקלת בה המוכיחה על ההשתוקקות של ילדים לביאת המשיח?

לאחר אחת מן ההופעות הרבות שהיו לנו עם ההצגה "חלומי של ילד יהודי", ניגש אלינו 'מלמד' מתלמוד תורה חב"ד בלוד ואמר: "דעו לכם שמה שאני מנסה להעביר לילדים בנושא הציפייה למשיח במשך 15 שיעורים, הצלחתם אתם בהצגה אחת של 15 דקות".

בהזדמנות דומה ישבו ילדיי מאמינה בין הצופים מבלי ששאר הילדים ידעו את קרבנם אלינו. לאחר ההצגה על ימות הגאולה, ניגשה לבתי ילדה בגיל 8-9, שאינה שומרת תורה ומצוות, ושאלה אותה: "את באמת מאמינה שמשיח יבוא?" – לאחר תשובה החיובית, המשיכה ואמרה כשרצינות נסוכה על פניה: "כן, כן, גם אני מאמינה".

בכלל, הבובות הנן בעלות השפעה מרובה על הילדים היות והילדים מזדהים אתם וחשים קרבה אליהם. אני מאמין ביכולת של ההצגות להעביר מסרים ותכנים בצורה המוחשית ביותר – במיוחד בנושא האמונה היהודית והציפייה לגאולה, הקרובה מאד ללבם של הילדים.

מהן תגובותיהם של ילדים מחוץ לחב"ד, לנושא הגאולה?

אכן מעניין להתייחס לתגובותיהם של ילדים שאינם דתיים למסרים של ההצגה המספרת על הגאולה. עוד לא היה ילד שצפה באחת ההצגות עם מסר הגאולה או של תפילה על הגאולה, או על בנין בית המקדש, שהתייחס שלא ברצינות למסרים הללו. נראה שבנושא זה גם הילדים מבינים את השעה המיוחדת שעם ישראל נמצא בו ואת הצורך לגאולה עכשווית...

● "צפיתי בכמה תיאטרונים- בובות בחיי. אך יש לציין שאף פעם לא הרגשתי חוויה מעין זו שיצרתם בתיאטרון שהצגתם היום. כלל לא חשנו שהבובות הן סך הכל דוממות כולנו היינו קשובים לעלילה שהומחשה בצורה נפלאה. החדרת בתלמידים ובנו הרבה אמונה" – מנהלת בית ספר חב"ד באר שבע.

● אחת האמהות כותבת בהתרגשות: "מודה אני לכם בשמי ובשם ילדיי שיחיו על החסד שעשיתם עמנו. קשה לי לתאר שמחתו של ילד שאינו מדבר, אך המבע בעיניו וקולות השמחה אומרים הכל..."

● ● ●

נחסידיים אתם בודאי רואים בתיאטרון בובות הזדמנות למלא את ה"שליחות העיקרית" להביא לימות המשיח. האם יש לכם הצגות מיוחדות לנושא הגאולה או שאתם משלבים את הנושא בתוך הצגות על נושאים אחרים?

למעשה, נושא הגאולה משולב אצלנו כמעט בכל ההצגות בצורה זו או אחרת. מלבד זאת יש לנו שתי הצגות שעוסקות ישירות בנושא הגאולה. האחת – "חלומי של ילד יהודי". הצגה שאולי הפכה להיות הסמל שלנו. ההצגה מבוססת על מכתבו של הרבי, בו הוא מתאר את מחשבותיו בהיותו רך בשנים על הגאולה העתידה וכיצד תראה.

ההצגה מתארת מפגש של סב עם נכדו אשר חלם חלום על בית המקדש שיבנה ועל עבודת הכוהנים. לאחר מכן הם יוצאים לטיול בירושלים בכותל המערבי שם הנכד מתרגש מהאווירה ומתפלל יחד עם הסבא לגאולה שלמה. בעוד הם מתפללים הם נפגשים עם עליה לרגל של יהודים שמגיעים מכל הארצות, וכולם מבטאים בלשונם ובסגנונם את שמחת עלייתם לארץ וציפייתם לגאולה שלמה. ההצגה מסתיימת כשאצל הנכד מתאמתת ההרגשה שהנה חלומי הולך ומתגשם...

ההצגה השנייה העוסקת בנושא הגאולה, היא "כוסו של אליהו הנביא", אשר הולך עם אליהו הנביא לגלויות השונות ומביא את

בשורת הגאולה.

ההצגות הללו משלבות את נושא הציפייה לגאולה על ידי תיאור הדברים שיהיו בימות המשיח; וממחישה את הציפייה והאמונה התמימה לגאולה שלמה ולבנין בית המקדש. כמעט בכל הצגה אנו משלבים את נושא הגאולה בצורה זו או אחרת, וזאת על מנת לנצל את ההזדמנות להחדיר מסרים אלו בילדי ישראל על כל גווניהם.

כמי שעסקתם הרבה עם ילדים בנושא הזה, אפשר להיווכח מהו הדבר שיגרום להם הנאה מיוחדת בימות המשיח?

פנחס: ראשית, אני חושב שילדים באופן כללי יותר קל להאמין בנושא המשיח ולקבל את המעבר מימות הגלות לימות המשיח. תמימותו של הילד עוזרת לו לקבל ולהבין הנהגות שונות של העולם שיהיו בימות המשיח.

(מהורהר) נראה לי שהנאה מיוחדת תהיה לילדים בביאת המשיח, כאשר ייפגשו עם דמויות המקרא: אברהם, יצחק יעקב, משה,